

Jaarverslagenanalyse 2014 sectorrapport geestelijke gezondheidszorg

Een analyse van de financiële positie, uitgaven, capaciteit en productie
van zorgorganisaties actief in de GGZ

januari 2016

Intrakoop, de inkoopcoöperatie van de zorg
Verstegen, accountants en adviseurs
i.s.m. Marlyse-Research

Inhoud

1. Inleiding	3
1.1 Verantwoording.....	3
1.2 Leeswijzer	3
2. Financiële positie.....	5
2.1 Resultaat.....	5
2.2 Solvabiliteit.....	6
2.3 Liquiditeit.....	6
3. Bedrijfslasten	8
3.1 Inkoopuitgaven	8
3.2 Personeel.....	11
3.3 Capaciteit en productie	12

1. Inleiding

1.1 Verantwoording

Intrakoop¹ en Verstegen accountants en adviseurs² hebben een analyse uitgevoerd op de 200 jaarverslagen van organisaties in de GGZ die begin januari 2016 beschikbaar waren over het jaar 2014. Doel van deze jaarverslagenanalyse is de financiële en operationele kengetallen van deze zorgorganisaties in kaart te brengen en om het belang van inkoop in de bedrijfsvoering van organisaties in de GGZ zichtbaar te maken.

De analyse is uitgevoerd op basis van 200 bruikbare jaarverslagen, voorzien van financiële cijfers over het jaar 2014 met vergelijkende cijfers over 2013. Op het moment van schrijven waren de cijfers van 25 GGZ-organisaties nog niet beschikbaar. Deze organisaties hebben tot 1 maart 2016 uitstel gekregen voor het publiceren van hun jaarrekening. Bij de analyse is gebruik gemaakt van de gegevens uit DigiMV (bron: CIBG, Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, bewerkt en beschikbaar gesteld door IntraKoop). De onderzochte organisaties geven een goede afspiegeling van de GGZ in Nederland. De cijfers van jeugdzorgorganisaties zijn in deze rapportage buiten beschouwing gelaten.

1.2 Leeswijzer

In deze rapportage wordt de situatie ten aanzien van de financiële positie, de bedrijfslasten, capaciteit en productie van de Nederlandse GGZ in het jaar 2014 beschreven. De financiële positie wordt beschreven aan de hand van het resultaat, de solvabiliteit en de liquiditeitspositie. De bedrijfslasten worden nader getypeerd aan de hand van de inkoopuitgaven en de personeelskosten.

Personeelskosten bestaan uit:

- Salariskosten
- Sociale lasten
- Pensioenpremies
- Overige personeelskosten en
- Kosten voor personeel niet in loondienst (PNIL).

Waarvan de laatste twee in deze rapportage ook gerekend worden tot de inkoopuitgaven.

¹ IntraKoop is de inkoopcoöperatie van de zorg en helpt circa 600 zorgorganisaties met meer dan 7.000 locaties efficiënter te werken.

² Verstegen accountants en adviseurs is de huisaccountant van meer dan 100 zorgorganisaties, waarbij zij de jaarcijfers controleren en bedrijfseconomisch en fiscaal advies verstrekken.

De inkoopuitgaven omvatten alle uitgaven van een organisatie waar een externe factuur tegenover staat. Binnen de inkoopuitgaven wordt onderscheid gemaakt tussen:

Inkoopgerelateerde exploitatiekosten, waaronder:

- Voedingsmiddelen en hotelmatige kosten
- Algemene kosten
- Patiënt- en bewonersgebonden kosten
- Onderhoud en energiekosten
- Huur en leasing
- Personeel niet in loondienst
- Overige personeelskosten (grotendeels inkoopgerelateerd)

Investerings:

- Investerings in gebouwen en terreinen
- Investerings in machines en installaties
- Investerings in andere bedrijfsmiddelen, technische en administratieve uitrusting
- Investerings in materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen

2. Financiële positie

Figuur 2.1 Financiële kengetallen geestelijke gezondheidszorg 2014

	Norm	2014	2013
Resultaat			
Totaal netto resultaat (x € 1 mln.)		84	59
Resultaatsratio		1,4%	1,0%
Solvabiliteit			
Totaal eigen vermogen (x € 1 mln.)		1.264	1.198
Omzetratio	15%	21,1%	19,6%
Liquiditeit			
Liquiditeitsratio	1,0	1,3	1,2

Algemeen

Afgaande op de financiële ratio's heeft de sector voor geestelijke gezondheidszorg het in 2014 net iets beter gedaan dan in 2013. De organisaties zagen de resultaten licht stijgen en hebben daarmee de vermogenspositie en de liquiditeit kunnen verbeteren.

De positieve resultaten in de GGZ blijven flinterdun en ze zijn ook nog eens niet vanzelfsprekend, gelet op de turbulente ontwikkelingen in de bekostiging van de activiteiten waar de sector mee te maken heeft. Deze ontwikkelingen omvatten een combinatie van bezuinigingen en systeemwijzigingen, met name de prestatiebekostiging en de afschaffing van het representatie-model.

De positieve resultaten hebben bijgedragen aan een kleine versteviging van de financiële positie van de GGZ. Dat moet worden gezien als een wenselijke of zelfs noodzakelijke trend gezien de aanhoudende financiële druk op de GGZ. Door de verdere bezuinigingen, maar ook de transitie in de bekostiging van activiteiten in de GGZ-organisaties zullen de komende jaren de risico's alleen maar toenemen. De late totstandkoming van de jaarrekeningen is mede tekenend hiervoor.

2.1 Resultaat

Algemeen

De GGZ heeft over 2014 gemiddeld een hoger positief resultaat behaald dan in 2013. De 200 GGZ-instellingen hebben een gezamenlijk positief netto resultaat behaald van € 84 mln. ten opzichte van € 59 mln. over 2013. Uitgedrukt in een percentage van de totale bedrijfsopbrengsten betreft dit 1,4% in 2014 en 1,0% in 2013. De bedrijfsopbrengsten in 2014 zijn ten opzichte van 2013 wel gedaald met ruim 2%. Deze daling wordt voornamelijk veroorzaakt door de afgenomen transitiereltingen met circa € 250 mln. De totale omzet van de onderzochte GGZ-organisaties bedraagt niettemin nog altijd zo'n € 6 mld.

De verbetering van het resultaat is gerealiseerd door beheersing van de kosten. Het totaal van de bedrijfskosten ligt € 142 mln. lager ten opzichte van 2013. Die afname is voor € 88 mln. gerealiseerd in de overige bedrijfskosten. Daarnaast waren de kosten vanwege bijzondere waardevermindering van vaste activa circa € 20 mln. lager dan in 2013.

Dat de sector als geheel positieve resultaten laat zien, wil niet zeggen dat alle individuele organisaties het goed doen. Een aantal organisaties heeft te maken met een structurele negatieve exploitatie. Van de 59 organisaties die in 2013 een verlies rapporteerden, hebben er 22 ook in 2014 nog een verlies gerapporteerd. De overige organisaties zijn er in geslaagd de exploitatie bij te sturen. Bovendien geldt voor een aantal organisaties dat het negatieve resultaat een incidenteel karakter had, bijvoorbeeld als gevolg van de kosten van de vorming van een reorganisatiekosten of de afwaardering van vastgoed.

2.2 Solvabiliteit

De solvabiliteit van de GGZ-organisaties is – uitgedrukt in omzetratio – gestegen van 19,6% in 2013 naar 21,1% in 2014. De verbetering van de solvabiliteit is het gevolg van de verhoogde winstgevendheid, maar komt voor een deel ook door de beperkt afgenomen bedrijfsopbrengsten.

Gemiddeld genomen is het weerstandsvermogen van de GGZ-sector daarmee voldoende. Toch zijn er van de 200 onderzochte GGZ-organisaties nog altijd 93 met een solvabiliteitsratio van minder dan de gangbare norm van 15%. In 2013 waren dat er 95.

Net als in de andere sectoren in de zorgsector zien wij dat naarmate de omvang van de organisatie toeneemt, de gemiddelde solvabiliteit- en resultaatratio's afnemen. Gemiddeld genomen doen de kleinere organisaties het dus beter. Tegelijkertijd is de spreiding in solvabiliteit en resultaten en daarmee het risicoprofiel bij kleinere organisaties veel groter.

Figuur 2.2 Solvabiliteit GGZ naar omvang zorgorganisatie

NVTZ-Omzetklasse	Solvabiliteit	Resultaatratio
€ 0 tot 10 mln.	17,6%	4,5
€ 10 tot 25 mln.	20,4%	0,5
€ 25 tot 60 mln.	25,9%	1,8
€ 60 tot 150 mln.	22,2%	1,8
€ 150 mln. of meer	21,5%	1,1

2.3 Liquiditeit

Door de veranderingen in de bekostiging van de GGZ heeft in achterliggende jaren de beheersing van de liquiditeit volop de aandacht gekregen. De invoering van de DBC's heeft een fors beslag gelegd op werkkapitaal vanwege het voorfinancieren ervan. Inmiddels hebben de GGZ-organisaties de financiering van het werkkapitaal, mede dankzij aanvullende bevoorschotting van de verzekeraars, op orde gebracht. In 2014 wordt dat zichtbaar in een verdere verbetering van de liquiditeitsratio. De gemiddelde current ratio laat een bescheiden verbetering zien van 1,2 naar 1,3. Daarmee ligt de liquiditeit gemiddeld genomen boven de 'vuistregel' van 1,0, maar is nog altijd niet erg riant. Daarbij moet worden opgemerkt dat de ratio nog sterk wordt beïnvloed door de grootste GGZ-aanbieders die een relatief laag liquiditeitspercentage hebben.

De verbetering van de liquiditeit wordt ook zichtbaar door de afname van het aantal organisaties met een liquiditeitsratio lager dan 1,0. In 2013 waren dit er nog 42. In 2014 zaten nog 38 organisaties onder de norm.

Terugkijkend en uitgaande van de ratio's kan voorzichtig worden geconcludeerd dat de liquiditeitsrisico's in de GGZ-sector niet al te groot meer zijn.

Figuur 2.3 *Liquiditeit GGZ-sector naar omvang zorgorganisatie*

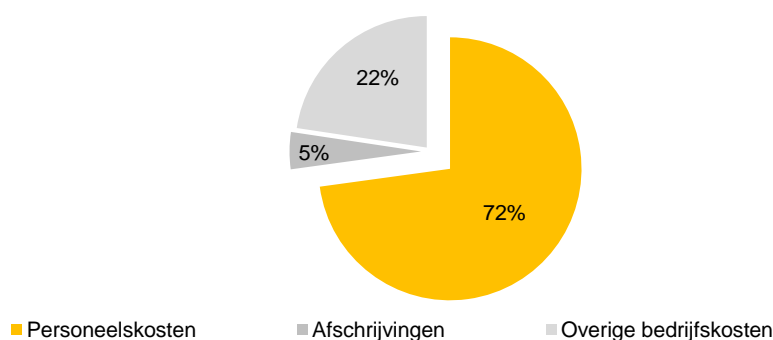
NVTZ-Omzetklasse	Liquiditeitsratio	
	2014	2013
€ 0 tot 10 mln.	1,6	1,5
€ 10 tot 25 mln.	1,8	1,6
€ 25 tot 60 mln.	1,9	1,8
€ 60 tot 150 mln.	1,4	1,2
€ 150 mln. of meer	1,1	1,1

3. Bedrijfslasten

De GGZ ziet ondanks een daling van de bedrijfsopbrengsten (-2,1%) het totaal netto resultaat verbeteren doordat de bedrijfslasten met -2,5% nog sterker dalen dan de opbrengsten: van € 6,0 mld. naar € 5,8 mld. Een noodzaak, omdat de sector zich geconfronteerd ziet met verschillende transities (transitie jeugdzorg, transitie naar de Basis GGZ en transitie Werken naar Vermogen) die gepaard gaan met flinke budgetkorting en een dalend aantal cliënten.

De totale personeelskosten, inclusief inhuur van derden, nemen in 2014 bijna driekwart (=72%) van de totale lasten van de sector in beslag. De overige bedrijfskosten, waartoe het grootste deel van de inkoopuitgaven wordt gerekend omvat 22% van de totale lasten van een gemiddelde GGZ-organisatie.

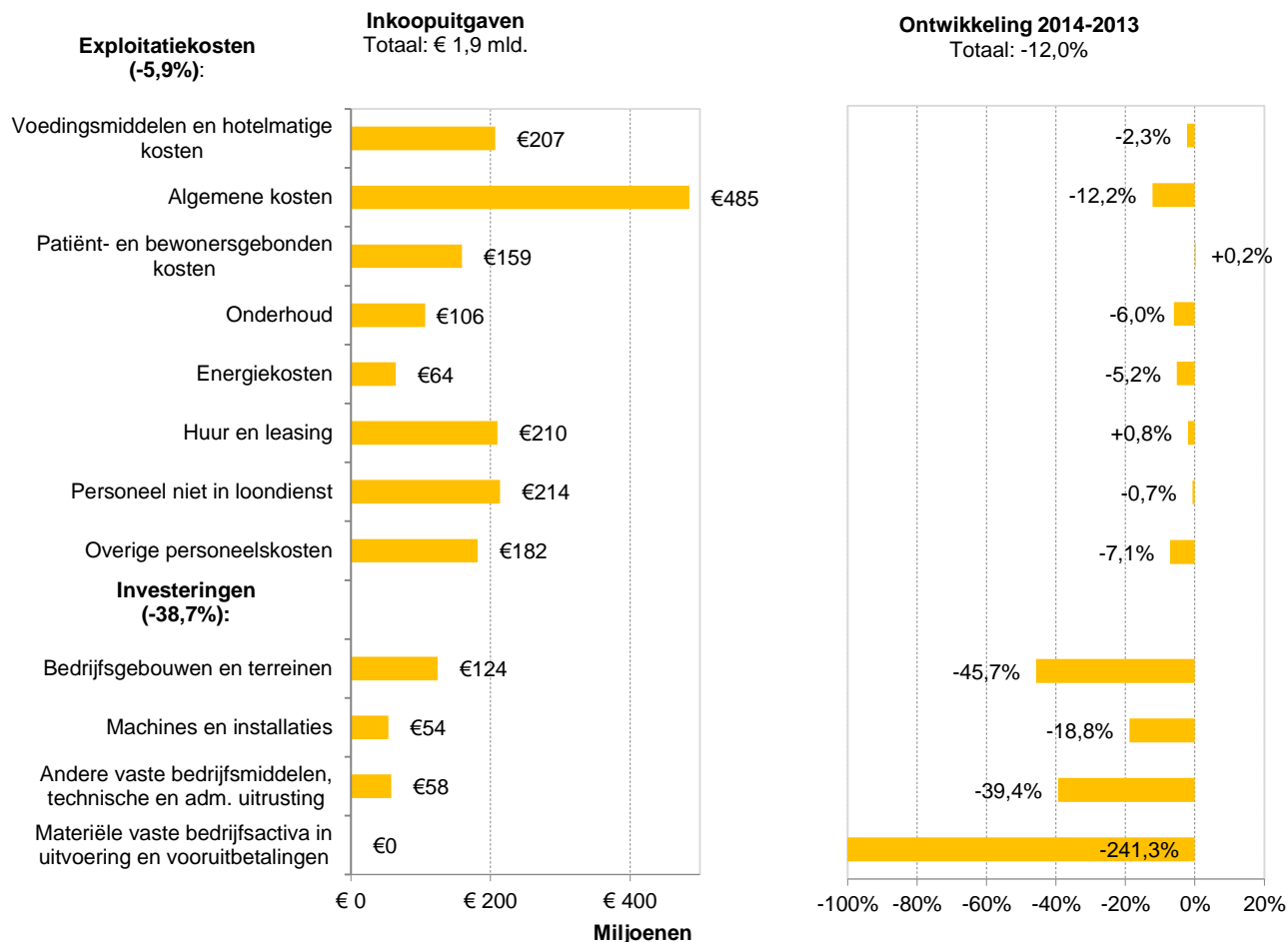
Figuur 3.1 *Verbijzondering bedrijfslasten GGZ*

3.1 Inkoopuitgaven

Tot de inkoopuitgaven van een organisatie worden alle inkoopgerelateerde exploitatiekosten en investeringen gerekend. De onderzochte 200 organisaties in de GGZ vertegenwoordigen gezamenlijk € 1,9 mld. aan inkoopuitgaven waarvan het merendeel (1,6 mld.) tot de exploitatiekosten wordt gerekend. Het overige deel betreft 242 miljoen aan investeringen.

Zowel de inkoopgerelateerde exploitatiekosten als de investeringen dalen in 2014, met respectievelijk -5,9% en -38,7%. De totale inkoopuitgaven dalen hierdoor met -12,0%. De GGZ kent hiermee als deelsector de sterkste daling in de inkoopuitgaven van de Nederlandse zorgsector.

Figuur 3.2 *Verbijzondering inkoopuitgaven 2014*

Patiënt- en bewonersgebonden kosten

Patiënt- en bewonersgebonden kosten omvatten de uitgaven die het dichtst bij de kernactiviteit van organisaties in de GGZ liggen. Onder meer de uitgaven aan therapieën en geneesmiddelen worden tot de patiënt- en bewonersgebonden kosten gerekend. De totale patiënt- en bewonersgebonden kosten bedragen in 2014 € 159 mln. De patiënt- en bewonersgebonden kosten laten met +0,2% een geringe stijging zien. Alle kostensoorten, met uitzondering van de patiëntgerelateerde kosten dalen.

Personeel niet in loondienst

De kosten voor 'inhuur derden' laten met -0,7% een geringe daling zien bij een verwachte verdere daling van het aantal fte in loondienst vanaf 2015.

Algemene kosten

De GGZ ziet de overhead in 2014 afnemen: de algemene kosten, waartoe uitgaven aan administratie en registratie, communicatie, accountants- en externe advisering worden gerekend dalen met -12,2%. Toch blijven de algemene kosten met € 485 mln. de grootste kostensoort binnen de GGZ: zo'n 30% van de totale inkoopgerelateerde kosten.

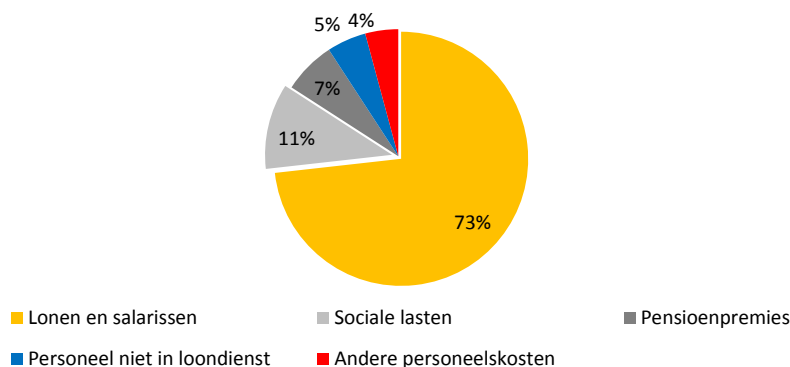
Investerings

Bij de onderzochte GGZ-organisaties lopen de investeringen in 2014 hard terug met gemiddeld -38,7%. De investeringen in bedrijven en terreinen vormen met € 124,3 mln. de belangrijkste investeringscategorie. Deze investeringen zijn in 2014 bijna gehalveerd (-45,7%). De GGZ anticipeert hiermee op de diverse transitie die in de sector plaatsvinden waarmee het aantal cliënten de komende jaren verder zal dalen. Het is dan ook de verwachting dat grote investeringen zullen uitblijven en dat de investeringsbehoefte vooral beperkt blijft tot gerichte vervangingsinvesteringen.

3.2 Personeel

Bijna driekwart van de totale personeelskosten (=72%) van de onderzochte organisaties in de GGZ betreft lonen en salarissen.

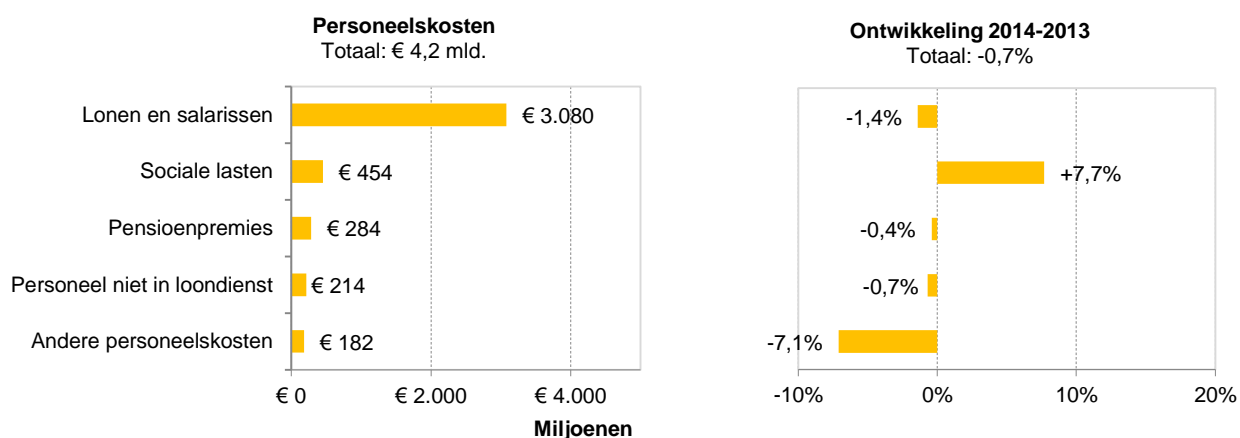
Figuur 3.3 *Verbijzondering personeelskosten GGZ 2014*

In 2014 blijft het aantal fte dat werkzaam is in de GGZ met een kleine daling van -0,3% weliswaar nog op het niveau van 2014, maar het is de verwachting dat 2015 een duidelijke daling laat zien als gevolg van de stelselwijzigingen die in dat jaar plaatshebben. Zo zal een deel van het medewerkersbestand afvloeien of worden overgeheveld naar de gemeenten die met ingang van 2015 regiehouder zijn over jeugdhulp en de zorg die vanuit de AWBZ wordt ondergebracht in de WMO. De onderzochte GGZ-organisaties tellen in 2014 gezamenlijk zo'n 60.000 fte.

Binnen de personeelskosten valt met name de stijging van de sociale lasten met +7,7% op. De toename van de sociale lasten is in lijn met de trend dat premies voor sociale verzekeringen in toenemende mate voor rekening van de werkgeverslasten komen. In 2014 waren met name de stijging van de WAO-premie en de premie voor WGA Flex oorzaken van de kostenstijging voor werkgevers.

Figuur 3.4 *Verbijzondering personeelskosten 2014*

Het gemiddelde ziekteverzuimpercentage bedraagt in de GGZ in 2014 4,7%. In het voorgaande jaar was het verzuim lager (4,2%).

3.3 Capaciteit en productie

Het totaal aantal cliënten dat in de GGZ zorg ontvangt of daar in behandeling is, is ten opzichte van 2014 met -12,4% gedaald van 502.000 cliënten aan het begin van 2014 naar 440.000 cliënten aan het eind van het jaar.

Het totaal aantal cliënten 'in zorg/behandeling', inclusief het aantal cliënten dat ook weer is uitbehandeld in 2014, bedraagt circa 800.000 cliënten. Parnassia Groep is in 2014 met 150.687 cliënten en een omzet van € 584 mln. veruit de grootste GGZ-organisatie van Nederland.

Van de 200 onderzochte GGZ-organisaties neemt de top-10 met € 2,2 mld. 36% van de totale bedrijfsopbrengsten in de sector voor zijn rekening. Gelet op het aantal cliënten, heeft de top-10 bijna de helft van het totale aantal cliënten in zorg/behandeling.

Figuur 3.5 Top 10 grootste organisaties in GGZ

Organisatie	Aantal cliënten in zorg/behandeling 2014	Bedrijfsopbrengsten 2014
Parnassia Groep B.V.	150.687	€ 584 mln.
Dimence Groep	46.138	€ 166 mln.
Rivierduinen	34.582	€ 183 mln.
Altrecht	30.749	€ 186 mln.
Pro Persona Holding	29.011	€ 225 mln.
Yulius	26.541	€ 250 mln.
Arkin	25.973	€ 217 mln.
GGz Breburg Groep	24.878	€ 143 mln.
GGZ inGeest	22.952	€ 131 mln.
GGNet	20.376	€ 154 mln.

De capaciteit uitgedrukt in het totaal aantal bedden/plaatsen dat in de GGZ beschikbaar is voor dagelijkse planning van opnames ligt in 2014 bij de onderzochte 200 GGZ-organisaties op 29.414 plaatsen.

© 2016 IntraKoop en Verstegen accountants en adviseurs. Overname of reproductie van de inhoud van deze rapportage, op welke wijze dan ook, is uitsluitend toegestaan met bronvermelding 'IntraKoop en Verstegen accountants en adviseurs: Jaarverslagenanalyse Zorgsector 2014'. Het gegevensbestand dat ten grondslag ligt aan deze rapportage is eigendom van IntraKoop en voor geïnteresseerden tegen vergoeding opvraagbaar.

IntraKoop u.a.
Regterweistraat 11a, 4181 CE Waardenburg
Postbus 67, 4180 BB Waardenburg
<http://www.intrakoop.nl>
<http://twitter.com/intrakoop>

Verstegen accountants en adviseurs
Noordendijk 189, 3311 RN Dordrecht
Postbus 574, 3300 AN Dordrecht
<http://www.verstegenaccountants.nl>
<http://twitter.com/VerstegenAcc>